Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 9ης Ιουνίου 2016*

«Προδικαστική παραπομπή — Πνευματική και βιομηχανική ιδιοκτησία — Κοινοτικό δικαίωμα επί φυτικής ποικιλίας — Κανονισμός (ΕΚ) 2100/94 — Παράβαση — Εύλογη αποζημίωση — Αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη ο δικαιούχος — Δικαστικά και εξωδικαστικά έξοδα»

Στην υπόθεση C-481/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, υποβληθείσα από το Oberlandesgericht Düsseldorf (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο του Ντύσσελντορφ, Γερμανία) με απόφαση της 16ης Οκτωβρίου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 30 Οκτωβρίου 2014, στο πλαίσιο της δίκης

Jørn Hansson

κατά

Jungpflanzen Grünewald GmbH,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. L. da Cruz Vilaça, πρόεδρο τμήματος, F. Biltgen, A. Borg Barthet, E. Levits (εισηγητή) και M. Berger, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: H. Saugmandsgaard Øe

γραμματέας: I. Illéssy, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 12ης Νοεμβρίου 2015,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— ο J. Hansson, εκπροσωπούμενος από τον G. Würtenberger, Rechtsanwalt,

— η Jungpflanzen Grünewald GmbH, εκπροσωπούμενη από τον T. Leidereiter, Rechtsanwalt,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους B. Schima και F. Wilman, καθώς και από τις I. Galindo Martín και B. Eggers,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 4ης Φεβρουαρίου 2016,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΚ) 2100/94 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουλίου 1994, για τα κοινοτικά δικαιώματα επί φυτικών ποικιλιών (ΕΕ 1994, L 227, σ. 1), καθώς και της οδηγίας 2004/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (ΕΕ 2004, L 157, σ. 45, και διορθωτικό ΕΕ 2004, L 195, σ. 16).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Jørn Hansson και της Jungpflanzen Grünewald GmbH (στο εξής: Jungpflanzen) και αφορά την αποκατάσταση ζημίας συνεπεία πράξεων που στοιχειοθετούν προσβολή κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικής ποικιλίας.

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός 2100/94

3 Κατά το άρθρο 11 του κανονισμού 2100/94, έχει δικαίωμα κοινοτικής προστασίας φυτικών ποικιλιών ο «δημιουργός» τους, δηλαδή «το πρόσωπο που δημιούργησε ή ανακάλυψε και ανέπτυξε την ποικιλία ή ο διάδοχός του».

4 Το άρθρο 13 του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Δικαιώματα του κατόχου κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικής ποικιλίας και απαγορευμένες πράξεις», ορίζει:

«1. Σύμφωνα με το κοινοτικό δικαίωμα επί φυτικής ποικιλίας, ο κάτοχος ή οι κάτοχοι κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικής ποικιλίας, καλούμενος εφεξής “κάτοχος”, δικαιούται να προβαίνει στις ενέργειες που αναφέρονται στην παράγραφο 2.

2. Με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 15 και 16, για τις ακόλουθες πράξεις όσον αφορά τα συστατικά ποικιλίας, ή τα συγκομισθέντα υλικά της προστατευόμενης ποικιλίας, καλούμενα και τα δύο εφεξής “υλικό”, απαιτείται η άδεια του κατόχου:

α) παραγωγή ή αναπαραγωγή (πολλαπλασιασμός)·

β) επεξεργασία με σκοπό την αναπαραγωγή·

γ) προσφορά προς πώληση·

δ) πώληση ή άλλου είδους διάθεση στην αγορά·

[...] Ο κάτοχος μπορεί να χορηγεί την άδεια αυτή υπό όρους και περιορισμούς.

[...]»

5 Το άρθρο 94 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο αφορά τις αστικές αξιώσεις που μπορούν να εγερθούν σε περίπτωση που η χρήση φυτικής ποικιλίας συνιστά παραβίαση, ορίζει τα εξής:

«1. Κάθε πρόσωπο το οποίο:

a) επιχειρεί πράξεις που αναφέρονται στο άρθρο 13, παράγραφος 2, όσον αφορά μία ποικιλία για την οποία έχει παραχωρηθεί κοινοτικό δικαίωμα επί φυτικής ποικιλίας, χωρίς να είναι εξουσιοδοτημένος προς τούτο

[...]

μπορεί να υποχρεωθεί από τον κάτοχο σε παύση της παραβίασης ή σε καταβολή εύλογης αποζημίωσης ή και στα δύο.

2. Κάθε πρόσωπο το οποίο ζημιώνει άλλον από δόλο ή αμέλεια έχει επιπλέον υποχρέωση να αποζημιώσει τον κάτοχο για την περαιτέρω ζημία που προξενήθηκε από την παραβίαση. Σε περίπτωση ελαφράς αμέλειας, η αξίωση αυτή μπορεί να μειωθεί ανάλογα με τον βαθμό της ελαφράς αμέλειας, δεν μπορεί όμως να είναι κατώτερη του οφέλους που αποκόμισε ο παραβάτης από την παραβίαση.»

6 Το άρθρο 97 του ιδίου κανονισμού διέπει τη συμπληρωματική εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας σχετικά με τις παραβάσεις και έχει ως εξής:

«1. Εάν ο υπέχων την ευθύνη σύμφωνα με το άρθρο 94 αποκόμισε, λόγω της παράβασης, όφελος εις βάρος του κατόχου ή του έχοντος το δικαίωμα εκμετάλλευσης, τότε, όσον αφορά την απόδοση, τα αρμόδια δικαστήρια σύμφωνα με το άρθρο 101 ή 102, εφαρμόζουν το εθνικό δίκαιο, συμπεριλαμβανομένου του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

[...]»

Η οδηγία 2004/48

7 Η οδηγία 2004/48 διευκρινίζει, στην αιτιολογική σκέψη της 17, ότι «τα μέτρα, οι διαδικασίες και τα μέτρα αποκατάστασης που προβλέπει η παρούσα οδηγία θα πρέπει να προσδιορίζονται σε κάθε περίπτωση κατά τρόπον ώστε να λαμβάνονται δεόντως υπόψη τα ειδικά χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης περίπτωσης, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών χαρακτηριστικών κάθε δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας και, κατά περίπτωση, του εσκεμμένου ή μη εσκεμμένου χαρακτήρα της προσβολής».

8 Η αιτιολογική σκέψη 26 της οδηγίας αυτής έχει ως εξής:

«Για την αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε εξαιτίας προσβολής από παραβάτη, ο οποίος επιδόθηκε, εν γνώσει του ή ενώ μπορούσε ευλόγως να το γνωρίζει, σε δραστηριότητα στοιχειοθετούσα τέτοια προσβολή, το ποσό της αποζημίωσης που επιδικάζεται στον δικαιούχο θα πρέπει να καθορίζεται λαμβανομένων υπόψη όλων των ενδεδειγμένων ζητημάτων, όπως το διαφυγόν κέρδος για τον δικαιούχο ή τα αθέμιτα κέρδη που αποκομίζει ο παραβάτης και, εφόσον συντρέχει λόγος, οποιαδήποτε ηθική βλάβη προξενείται στον δικαιούχο. Εναλλακτικώς, και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, για παράδειγμα, θα ήταν δυσχερής ο υπολογισμός του ποσού της πραγματικής ζημίας, το ύψος της αποζημίωσης μπορεί να συνάγεται από στοιχεία όπως τα δικαιώματα ή οι αμοιβές που θα οφείλονταν αν ο παραβάτης είχε ζητήσει την άδεια να χρησιμοποιεί το επίμαχο δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας. Το ζητούμενο δεν είναι η θέσπιση υποχρέωσης καταβολής [αποζημίωσης τιμωρητικού

χαρακτήρα], αλλά να καταστεί δυνατή η αποζημίωση βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, λαμβανομένων, συγχρόνως, υπόψη των δαπανών στις οποίες υποβλήθηκε ο δικαιούχος, όπως οι δαπάνες έρευνας και εντοπισμού.»

9 Δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/48:

«Με την επιφύλαξη των μέσων που προβλέπονται ή ενδέχεται να προβλεφθούν με την κοινοτική ή την εθνική νομοθεσία, καθόσον τα εν λόγω μέσα μπορεί να είναι ευνοϊκότερα για τους δικαιούχους, τα μέτρα, οι διαδικασίες και τα μέτρα αποκατάστασης που προβλέπονται από την παρούσα οδηγία εφαρμόζονται, σύμφωνα με το άρθρο 3, σε οποιαδήποτε προσβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας όπως προβλέπεται από την κοινοτική νομοθεσία και/ή την εθνική νομοθεσία του οικείου κράτους μέλους.»

10 Το άρθρο 13 της οδηγίας αυτής, που επιγράφεται «Αποζημίωση», έχει ως εξής:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αρμόδιες δικαστικές αρχές, κατόπιν αιτήσεως του ζημιωθέντος, να καταδικάζουν τον παραβάτη, ο οποίος προέβη σε προσβολή του δικαιώματος από δόλο ή βαριά αμέλεια, να καταβάλει στον δικαιούχο του δικαιώματος αποζημίωση αντίστοιχη προς την πραγματική ζημία που υπέστη ο δικαιούχος εξαιτίας της προσβολής του δικαιώματός του διανοητικής ιδιοκτησίας.

Όταν οι δικαστικές αρχές καθορίζουν την αποζημίωση:

α) λαμβάνουν υπόψη όλα τα συναφή ζητήματα, όπως τις αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένης της απώλειας κερδών, τις οποίες υφίσταται ο ζημιωθείς διάδικος, και τα τυχόν αδικαιολόγητα κέρδη που αποκόμισε ο παραβάτης και, εφόσον ενδείκνυται, άλλα στοιχεία, πέραν των οικονομικών, όπως η ηθική βλάβη που προκάλεσε στον κάτοχο του δικαιώματος η προσβολή,

ή

β) εναλλακτικώς προς το στοιχείο α', δύνανται, εφόσον ενδείκνυται, να καθορίζουν την αποζημίωση ως κατ' αποκοπήν ποσό βάσει στοιχείων όπως τουλάχιστον το ύψος των δικαιωμάτων ή λοιπών αμοιβών που θα οφείλονταν αν ο παραβάτης είχε ζητήσει την άδεια να χρησιμοποιεί το επίμαχο δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας.

2. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο παραβάτης προέβη στην προσβολή δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας εν αγνοία του ή ενώ δεν υπήρχαν βάσιμοι λόγοι να το γνωρίζει, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν τη δυνατότητα των δικαστικών αρχών να διατάσσουν την αναζήτηση των κερδών ή την καταβολή αποζημίωσης, η οποία μπορεί να είναι προκαθορισμένη.»

11 Το άρθρο 14 της ως άνω οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα εύλογα και αναλογικά δικαστικά έξοδα και οι λοιπές δαπάνες στις οποίες υπεβλήθη ο νικήσας διάδικος να βαρύνουν κατά κανόνα τον ηττηθέντα διάδικο, εκτός εάν λόγοι επιεικείας επιβάλλουν άλλως.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

12 Ο J. Hansson είναι δικαιούχος από το 1999 κοινοτικού δικαιώματος επί της φυτικής ποικιλίας EU 4282, επονομαζόμενης «Lemon Symphony», η οποία ανήκει στο είδος των Αφρικανικών Μαργαριτών.

13 Κατά τα έτη 2002 έως 2009, η Jungpflanzen καλλιεργούσε και διένειμε τη φυτική ποικιλία SUMOST 01 με την ονομασία «Summerdaisy's Alexander».

14 Εκτιμώντας ότι αυτές οι δύο ονομασίες αντιστοιχούσαν στην πραγματικότητα στην ίδια φυτική ποικιλία, ο J. Hansson ζήτησε με αίτηση ασφαλιστικών μέτρων από το Landgericht Düsseldorf (περιφερειακό δικαστήριο του Ντύσσελντορφ, Γερμανία) να απαγορεύσει στη Jungpflanzen να διαθέτει στο εμπόριο αυτήν την τελευταία ποικιλία. Η αίτηση αυτή, καθώς και η έφεση την οποία άσκησε ο ενάγων της κύριας δίκης ενώπιον του Oberlandesgericht Düsseldorf (ανώτερου περιφερειακού δικαστηρίου του Ντύσσελντορφ, Γερμανία), απερρίφθησαν για τον λόγο ότι ο J. Hansson δεν απέδειξε την προσβολή του δικαιώματος με την ονομασία «Lemon Symphony».

15 Εντούτοις, στο πλαίσιο της τακτικής δίκης, ο J. Hansson επέτυχε να υποχρεωθεί η Jungpflanzen να του αποκαταστήσει τη ζημία που υπέστη συνεπεία της πωλήσεως λουλουδιών με την ονομασία «Summerdaisy's Alexander», λόγω προσβολής του δικαιώματος επί της προαναφερθείσας ποικιλίας.

16 Ως προς την αποκατάσταση της προκληθείσας ζημίας, το Landgericht Düsseldorf (περιφερειακό δικαστήριο του Ντύσσελντορφ) επιδίκασε πρωτοδίκως στον J. Hansson, επί τη βάσει του άρθρου 94 του κανονισμού 2100/94, το ποσό των 66 231,71 ευρώ, εντόκως, που αντιστοιχεί στην καταβολή αμοιβής την οποία η Jungenpflanzen θα έπρεπε να του καταβάλει για τα 1 512 630 κομμάτια της προστατευόμενης ποικιλίας τις οποίες επώλησε μεταξύ 2002 και 2009.

17 Εντούτοις, το δικαστήριο αυτό απέρριψε τις λοιπές αξιώσεις του J. Hansson περί καταβολής συμπληρωματικού ποσού επί της αμοιβής ίσου προς το ήμισυ του ύψους της διεκδικούμενης αμοιβής, ήτοι 33 115,89 ευρώ, πλέον τόκων υπερημερίας, καθώς και περί επιδικάσεως των συνδεόμενων με τη δίκη εξόδων ποσού ύψους 1967,35 ευρώ, επίσης εντόκως με το ίδιο επιτόκιο. Το δικαστήριο αυτό απεφάνθη, μεταξύ άλλων, ότι ο J. Hansson δεν μπορούσε να αξιώσει ένα συμπληρωματικό ποσό αποτρεπτικού χαρακτήρα δίκην αποζημιώσεως το οποίο θα έπρεπε να καταβάλει η εναγομένη στην κύρια δίκη, δεδομένου ότι ούτε ο κανονισμός 2100/94 ούτε η οδηγία 2004/48 ούτε το εσωτερικό δίκαιο προβλέπουν την επιδίκαση αποζημιώσεως τιμωρητικού χαρακτήρα.

18 Αμφότεροι οι διάδικοι άσκησαν έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

19 Κατά το δικαστήριο αυτό, δεν αμφισβητείται ότι η Jungpflanzen προσέβαλε το δικαίωμα επί της εν προκειμένω επίμαχης προστατευόμενης ποικιλίας. Εντούτοις, οι διάδικοι ερίζουν ως προς την έκταση της εύλογης αποζημιώσεως συνεπεία της παραβάσεως, καθώς και ως προς την αποκατάσταση της προκληθείσας ζημίας κατά την έννοια του άρθρου 94 του κανονισμού 2100/94.

20 Το Oberlandesgericht Düsseldorf (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο του Ντύσσελντορφ) φρονεί ότι το ποσό της εύλογης αποζημιώσεως πρέπει να καθοριστεί λαμβανομένων υπόψη των τελών εκμεταλλεύσεως που θα έπρεπε κανονικά να έχουν καταβληθεί στον δικαιούχο κοινοτικού δικαιώματος, με γνώμονα τις συμφωνίες περί παραχωρήσεως δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως οι οποίες πράγματι υπεγράφησαν κατά την περίοδο κατά την οποία σημειώθηκε η παράβαση.

21 Το αιτούν δικαστήριο έχει επιφυλάξεις ως προς το κατά πόσον, σε σχέση με την επιδίκαση ενός συμπληρωματικού ποσού συνεπεία της παραβάσεως, το άρθρο 94, παράγραφος 1, του κανονισμού 2100/94 μπορεί να αποτελέσει νομική βάση για την αυτόματη κατ' αποκοπήν προσαύξηση του ποσού της ορισθείσας αποζημιώσεως.

22 Εντούτοις, φρονεί ότι οποιαδήποτε μορφή προσαυξήσεως θα πρέπει να συνεκτιμά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της θιγείσας προστατευόμενης ποικιλίας, καθώς και τις πρακτικές συνέπειες που απορρέουν από την παράβαση. Περαιτέρω, θα πρέπει να συνυπολογιστούν στην εύλογη αποζημίωση που προβλέπει το άρθρο 94, παράγραφος 1, του κανονισμού 2100/94 οι συνήθεις τόκοι που ισχύουν για την ετήσια αποζημίωση προσαυξημένοι κατά πέντε μονάδες.

23 Στον βαθμό που το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι η Jungpflanzen ενήργησε κακή τη πίστη, ζητεί να του δοθούν διευκρινίσεις ως προς τις παραμέτρους του υπολογισμού της κατά το άρθρο 94, παράγραφος 2, του κανονισμού 2100/94 αποκαταστάσεως της ζημίας που υπέστη ο δικαιούχος

κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικών ποικιλιών. Τίθεται, ιδίως, το ερώτημα εάν το ύψος των τελών εκμεταλλεύσεως που είναι σύνηθες στην αγορά της ίδιας περιοχής μπορεί να ληφθεί συναφώς ως σημείο αναφοράς και εάν πρέπει να προσαυξάνεται με γνώμονα εκτιμήσεις συνδεόμενες ειδικώς προς τη θιγείσα προστατευόμενη ποικιλία, καθώς και με γνώμονα τις πρακτικές συνέπειες που απορρέουν από την παράβαση.

24 Εν πάση περιπτώσει, το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι το άρθρο 94, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού δεν μπορεί να αποτελέσει νομική βάση για την κατ' αποκοπήν προσαύξηση με ένα συμπληρωματικό ποσό αποτρεπτικού χαρακτήρα ούτε να καταστεί το μέσον προκειμένου να υποχρεωθεί ο αυτουργός μιας παραβάσεως στην καταβολή αποζημιώσεως αντιστοιχούσας στο σύνολο των εξόδων (μετακινήσεις, συναντήσεις, δαπάνη χρόνου) στα οποία υποβλήθηκε ο δικαιούχος της προστατευόμενης ποικιλίας στο πλαίσιο της τακτικής δίκης, καθώς και στα δικαστικά έξοδα της δίκης των ασφαλιστικών μέτρων.

25 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Oberlandesgericht Düsseldorf (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο του Ντύσσελντορφ) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει κατά τον καθορισμό της "εύλογης αποζημιώσεως", την οποία πρέπει να καταβάλλει ο παραβάτης στον δικαιούχο κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικής ποικιλίας δυνάμει του άρθρου 94, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού [2100/94], εκ του λόγου ότι επιχειρεί τις πράξεις που αναφέρονται στο άρθρο 13, παράγραφος 2, του [κανονισμού 2100/94] για τις φυτικές ποικιλίες, χωρίς να είναι εξουσιοδοτημένος προς τούτο, με βάση τη συνήθη αμοιβή η οποία απαιτείται στην ίδια περιοχή για τις οριζόμενες στο άρθρο 13, παράγραφος 2, [του κανονισμού 2100/94] πράξεις στο πλαίσιο των συνήθων στην αγορά αμοιβών για την παραχώρηση δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως, να υπολογίζεται περαιτέρω, πάντοτε κατ' αποκοπήν, μια ορισμένη "επιπλέον αποζημίωση αποτρεπτικού χαρακτήρα"; Απορρέει τούτο από το άρθρο 13, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας [2004/48];

2) Πρέπει κατά τον καθορισμό της "εύλογης αποζημιώσεως", την οποία πρέπει να καταβάλλει ο παραβάτης στον κάτοχο κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικής ποικιλίας δυνάμει του άρθρου 94, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού [2100/94], διότι επιχειρεί τις πράξεις που αναφέρονται στο άρθρο του 13, παράγραφος 2, χωρίς να είναι έχει την άδεια προς τούτο, με βάση τη συνήθη αμοιβή η οποία απαιτείται στην ίδια περιοχή για τις οριζόμενες στο άρθρο 13, παράγραφος 2, της οδηγίας [2004/48] πράξεις στο πλαίσιο των συνήθων στην αγορά αδειών για την παραχώρηση δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως, να λαμβάνονται περαιτέρω υπόψη στη συγκεκριμένη κάθε φορά περίπτωση οι ακόλουθες εκτιμήσεις ή περιστάσεις οι οποίες επαυξάνουν το ύψος της αποζημιώσεως:

α) το γεγονός ότι στην περίπτωση της επίδικης ποικιλίας, το δικαίωμα επί της οποίας προσβάλλει η παράβαση, επρόκειτο, κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα, για ποικιλία η οποία διέθετε μοναδικότητα στην αγορά, λόγω ορισμένων ιδιαίτερων χαρακτηριστικών, όταν η συνήθης στην αγορά αμοιβή για την παραχώρηση δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως καθορίζεται βάσει συμβάσεων περί παραχωρήσεως δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως και απολογισμών σε σχέση με την επίδικη ποικιλία;

Σε περίπτωση που υπάρχει η δυνατότητα συνεκτιμήσεως της περιστάσεως αυτής στη συγκεκριμένη περίπτωση:

είναι νόμιμη η αύξηση της αμοιβής μόνο στην περίπτωση που τα χαρακτηριστικά, τα οποία δικαιολογούν τη μοναδικότητα της επίδικης ποικιλίας, περιλαμβάνονται στην περιγραφή του δικαιώματος επί φυτικής ποικιλίας;

β) το γεγονός ότι η επίδικη ποικιλία κατά τον χρόνο της εισαγωγής στην αγορά της ποικιλίας που στοιχειοθετεί προσβολή του δικαιώματος επί φυτικής ποικιλίας είχε μεγάλη εμπορική επιτυχία, με τον τρόπο δε αυτόν ο παραβάτης εξοικονόμησε δαπάνες για τη δική του

εισαγωγή στην αγορά της στοιχειοθετούσας προσβολή του σχετικού δικαιώματος ποικιλίας, όταν η συνήθης στην αγορά αμοιβή για την παραχώρηση δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως καθορίζεται βάσει συμβάσεων περί παραχωρήσεως δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως και απολογισμών σε σχέση με την επίδικη ποικιλία,

γ) το γεγονός ότι η έκταση της στοιχειοθετούμενης από την επίδικη ποικιλία προσβολής υπερέβαινε, από χρονικής απόψεως και με γνώμονα τον αριθμό των πωληθέντων κομματιών, τον μέσον όρο;

δ) η εκτίμηση ότι ο παραβάτης –εν αντιθέσει προς τον κάτοχο αδείας εκμεταλλεύσεως δυνάμει συμβάσεως παραχωρήσεως– δεν πρέπει να φοβάται ότι θα καταβάλλει κάποια αμοιβή για την παραχώρηση των δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως (και δεν μπορεί να απαιτήσει την επιστροφή της), μολονότι το δικαίωμα επί της επίδικης ποικιλίας, κατά του οποίου στρέφεται αίτηση περί κηρύξεως της εκπτώσεως από αυτό, εν συνεχεία κηρύσσεται άκυρο,

ε) το γεγονός ότι ο παραβάτης –εν αντιθέσει προς ό,τι ήταν σύνηθες στην περίπτωση των κατόχων αδείας εκμεταλλεύσεως δυνάμει συμβάσεως παραχωρήσεως– δεν είχε την υποχρέωση να προβαίνει ανά τρίμηνο σε απολογισμό,

στ) η εκτίμηση ότι ο δικαιούχος της προστατευόμενης φυτικής ποικιλίας φέρει τον κίνδυνο του πληθωρισμού, πράγμα το οποίο αποκτά σημασία λόγω του ότι ο δικαστικός αγώνας διαρκεί για μεγάλο χρονικό διάστημα,

ζ) η εκτίμηση ότι ο δικαιούχος της προστατευόμενης φυτικής ποικιλίας λόγω της ανάγκης να αποδυθεί σε δικαστικό αγώνα –εν αντιθέσει προς ό,τι συμβαίνει στην περίπτωση των εσόδων από την παραχώρηση δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως της επίδικης ποικιλίας– δεν μπορεί να προβαίνει σε σχεδιασμό στηριζόμενος στα προερχόμενα από την επίδικη ποικιλία έσοδα,

η) η εκτίμηση ότι ο δικαιούχος της προστατευόμενης φυτικής ποικιλίας στην περίπτωση που η επίδικη ποικιλία στοιχειοθετεί προσβολή του δικαιώματός του φέρει τόσο τον γενικό κίνδυνο τον συνδεόμενο με τη διεξαγωγή δίκης όσο και τον κίνδυνο να μην μπορέσει εν τέλει να προβεί επιτυχώς σε αναγκαστική εκτέλεση κατά του παραβάτη,

θ) η εκτίμηση ότι, στην περίπτωση προσβολής του δικαιώματος επί φυτικής ποικιλίας, ο δικαιούχος της προστατευόμενης φυτικής ποικιλίας στερείται της ελευθερίας, συνεπεία της αυθαίρετης συμπεριφοράς του παραβάτη, να καθορίσει εάν επιθυμεί πράγματι να επιτρέψει τη χρήση της επίδικης ποικιλίας από τον παραβάτη;

3) Πρέπει κατά τον καθορισμό της “εύλογης αποζημιώσεως”, την οποία οφείλει να καταβάλλει ο παραβάτης στον δικαιούχο κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικής ποικιλίας δυνάμει του άρθρου 94, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού [2100/94], εκ του λόγου ότι επιχειρεί τις πράξεις που αναφέρονται στο άρθρο του 13, παράγραφος 2, χωρίς να είναι έχει την άδεια προς τούτο, να συνυπολογίζεται και η καταβολή τόκων της κατ’ έτος οφειλομένης αμοιβής βάσει του συνήθους επιτοκίου, εφόσον πρέπει να θεωρηθεί ότι οι λογικώς σκεπτόμενοι αντισυμβαλλόμενοι θα είχαν προβλέψει την καταβολή τόκων;

4) Πρέπει κατά τον υπολογισμό της “περαιτέρω ζημία[ς] που προξενήθηκε από την παραβίαση”, την οποία οφείλει να αποκαταστήσει ο παραβάτης στον δικαιούχο κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικής ποικιλίας δυνάμει του άρθρου 94, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, του κανονισμού [2100/94], εκ του λόγου ότι επιχειρεί τις πράξεις που αναφέρονται στο άρθρο του 13, παράγραφος 2, χωρίς να είναι εξουσιοδοτημένος προς τούτο, να λαμβάνεται υπόψη ως βάση υπολογισμού η συνήθης αμοιβή, η οποία απαιτείται στην ίδια περιοχή για τις [εν λόγω] πράξεις [...];

5) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο τέταρτο ερώτημα:

α) Πρέπει κατά τον υπολογισμό της “περαιτέρω ζημία[ς]”, επί τη βάσει των συνήθων στην αγορά αδειών για την παραχώρηση δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως, δυνάμει του άρθρου 94, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, του κανονισμού [2100/94], να λαμβάνονται υπόψη κατά τέτοιον τρόπο στη συγκεκριμένη περίπτωση οι υπό 2., σημεία α′ έως θ′, εκτιμήσεις ήτοι περιστάσεις και/ή το γεγονός ότι ο δικαιούχος της προστατευόμενης φυτικής ποικιλίας είναι υποχρεωμένος, λόγω της ανάγκης διεξαγωγής δικαστικού αγώνος, να διαθέσει τον συνήθη για τη διερεύνηση της παραβιάσεως και την ενασχόληση με την υπόθεση προσωπικό χρόνο και να

προβεί στις συνήθεις για προσβολές δικαιωμάτων επί φυτικών ποικιλιών έρευνες, ώστε να δικαιολογείται η αύξηση των συνήθων στην αγορά αμοιβών για την παραχώρηση δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως;

β) Πρέπει κατά τον υπολογισμό της "περαιτέρω ζημία[ς]" επί τη βάσει των συνήθων στην αγορά αμοιβών για την παραχώρηση δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως, δυνάμει του άρθρου 94, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, του κανονισμού [2100/94], να προστίθεται, πάντοτε κατ' αποκοπήν, ένα ορισμένο "συμπληρωματικό ποσό αποτρεπτικού χαρακτήρα"; Απορρέει τούτο από το άρθρο 13, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας [2004/48];

γ) Πρέπει κατά τον υπολογισμό της "περαιτέρω ζημία[ς]" επί τη βάσει των συνήθων στην αγορά αμοιβών για την παραχώρηση δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως, δυνάμει του άρθρου 94, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, του κανονισμού [2100/94], να συνεκτιμάται και το ενδεχόμενο καταβολής τόκων επί της κατ' έτος οφειλομένης αποζημιώσεως βάσει του συνήθους επιτοκίου, εφόσον πρέπει να θεωρηθεί ότι οι λογικώς σκεπτόμενοι αντισυμβαλλόμενοι θα είχαν προβλέψει την καταβολή τόκων;

6) Πρέπει το άρθρο 94, παράγραφος 2, [πρώτη] περίοδος, του κανονισμού [2100/94] να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το όφελος που αποκομίζει ο παραβάτης συνιστά "περαιτέρω ζημία" κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, η οποία μπορεί να απαιτηθεί συμπληρωματικώς σε σχέση προς την εύλογη αποζημίωση του άρθρου 94, παράγραφος 1, του κανονισμού [2100/94] ή το οφειλόμενο βάσει του άρθρου 94, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, του κανονισμού [2100/94] κέρδος που αποκόμισε ο παραβάτης στο πλαίσιο υπαίτιας συμπεριφοράς οφείλεται μόνο διαζευκτικώς σε σχέση με την εύλογη αποζημίωση του άρθρου 94, παράγραφος 1;

7) Αντιβαίνουν στην αξίωση περί καταβολής αποζημιώσεως του άρθρου 94, παράγραφος 2, του κανονισμού [2100/94] διατάξεις του εθνικού δικαίου δυνάμει των οποίων ο καταδικασθείς στα δικαστικά έξοδα με απρόσβλητη απόφαση στο πλαίσιο διαδικασίας περί παροχής προσωρινής δικαστικής προστασίας λόγω προσβολής του δικαιώματος επί φυτικής ποικιλίας δικαιούχος προστατευόμενης φυτικής ποικιλίας, δεν μπορεί να ζητήσει να του αποδοθούν τα έξοδα αυτά επικαλούμενος το ουσιαστικό δίκαιο, έστω και αν νίκησε στο πλαίσιο επακολουθήσασας κύριας δίκης λόγω της αυτής προσβολής του δικαιώματος επί φυτικής ποικιλίας;

8) Αντιβαίνουν στην αξίωση περί καταβολής αποζημιώσεως του άρθρου 94, παράγραφος 2, του κανονισμού [2100/94] διατάξεις του εθνικού δικαίου βάσει των οποίων ο ζημιωθείς δεν μπορεί να ζητήσει αποζημίωση για την απώλεια του προσωπικού του χρόνου στο πλαίσιο της εξώδικης και δικαστικής προβολής αξιώσεως περί καταβολής αποζημιώσεως πέραν των στενών ορίων της διαδικασίας περί εκκαθαρίσεως των δικαστικών εξόδων, εφόσον η απώλεια του χρόνου δεν υπερβαίνει τα συνήθη όρια;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

26 Με τα ερωτήματά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να γνωρίσει τις αρχές που διέπουν τον καθορισμό και τον υπολογισμό του ποσού των αποζημιώσεων και των επανορθώσεων που οφείλονται δυνάμει του άρθρου 94 του κανονισμού 2100/94.

27 Ορισμένα εκ των ερωτημάτων αυτών αφορούν την ίδια τη φύση δύο παραμέτρων αποκαταστάσεως βάσει του άρθρου αυτού, άλλα δε αφορούν, ειδικότερα, τα στοιχεία στα οποία στηρίζεται ο υπολογισμός της εύλογης αποζημιώσεως που προβλέπει η παράγραφος 1 του ιδίου άρθρου, καθώς και τα στοιχεία στα οποία στηρίζεται ο υπολογισμός της αποκαταστάσεως της ζημίας που υπέστη ο δικαιούχος, κατά την έννοια της παραγράφου 2 του άρθρου αυτού.

28 Επομένως, επιβάλλεται να εξεταστούν από κοινού, αρχικώς, τα ερωτήματα σχετικά με τη φύση των επανορθώσεων που προβλέπει το άρθρο 94 του κανονισμού 2100/94, προτού διευκρινιστούν, εν συνεχεία, τα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για τον καθορισμό της εύλογης

αποζημιώσεως που προβλέπει η παράγραφος 1 του άρθρου αυτού, καθώς και της αποκαταστάσεως της ζημίας που έχει υποστεί ο δικαιούχος θιγείσας ποικιλίας κατά την έννοια της παραγράφου 2 του εν λόγω άρθρου.

Όσον αφορά τα ερωτήματα σχετικά με τη φύση των επανορθώσεων που προβλέπει το άρθρο 94 του κανονισμού 2100/94

29 Με το πρώτο, το πέμπτο, υπό β', και το έκτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά εάν το άρθρο 94 του κανονισμού 2100/94 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιβάλλει να προσαυξάνεται με ένα συμπληρωματικό ποσό αποτρεπτικού χαρακτήρα το ύψος της αποζημιώσεως που επιδικάζεται προς αποκατάσταση των ζημιών τις οποίες προξένησε πράξη εμπίπτουσα στο άρθρο 13, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού. Περαιτέρω, διερωτάται εάν το άρθρο αυτό πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι μπορεί να αποτελέσει νομική βάση προκειμένου να υποχρεωθεί ο παραβάτης να αποδώσει τα οφέλη που αποκόμισε συνεπεία της παραβάσεως αυτής.

30 Πρώτον, από το γράμμα του άρθρου 94, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 2100/94 συνάγεται ότι αυτό αφορά αποκλειστικώς την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη ο δικαιούχος κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικής ποικιλίας λόγω προσβολής του επί της ποικιλίας αυτής δικαιώματος.

31 Αφενός, το άρθρο 94, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού έχει ως αντικείμενο την οικονομική αντιστάθμιση του οφέλους που αντλεί ο αυτουργός της παραβάσεως, το δε όφελος αυτό αντιστοιχεί στο ισόποσο της μη καταβληθείσας οφειλόμενης αμοιβής (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 5ης Ιουλίου 2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, σκέψη 40). Συναφώς, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η διάταξη αυτή δεν προβλέπει την αποκατάσταση ζημιών πέραν αυτών που συνδέονται με τη μη καταβολή της «εύλογη αποζημιώσεως» κατά την έννοια της διατάξεως αυτής (βλ. απόφαση της 5ης Ιουλίου 2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, σκέψη 50).

32 Αφετέρου, το άρθρο 94, παράγραφος 2, του κανονισμού 2100/94 αφορά τη ζημία του δικαιούχου την οποία ο παραβάτης έχει «επιπλέον υποχρέωση» να αποκαταστήσει σε περίπτωση παραβιάσεως που διαπράττεται «από δόλο ή αμέλεια».

33 Εντεύθεν συνάγεται ότι το άρθρο 94 του κανονισμού αυτού θεμελιώνει δικαίωμα αποζημιώσεως υπέρ του δικαιούχου κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικής ποικιλίας που όχι μόνον είναι πλήρες, αλλά το οποίο ερείδεται, περαιτέρω, σε αντικειμενική βάση, ήτοι καλύπτει μόνον την εις βάρος του ζημία από την παράβαση.

34 Συνεπώς, το άρθρο 94 του εν λόγω κανονισμού δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως δυνάμενο να αποτελέσει νομική βάση υπέρ του δικαιούχου αυτού, προκειμένου να υποχρεωθεί ο παραβάτης να καταβάλει αποζημίωση τιμωρητικού χαρακτήρα καθοριζόμενη κατ' αποκοπήν.

35 Αντιθέτως, το ύψος της αποκαταστάσεως που οφείλεται δυνάμει του άρθρου 94 του κανονισμού 2100/94 πρέπει να αντιστοιχεί επακριβώς, στον βαθμό που τούτο είναι εφικτό, στις πραγματικές και βέβαιες ζημίες που υπέστη ο δικαιούχος της φυτικής ποικιλίας συνεπεία της παραβάσεως.

36 Δεύτερον, μια τέτοια ερμηνεία συνάδει προς τους σκοπούς της οδηγίας 2004/48 η οποία καθιερώνει ένα ελάχιστο επίπεδο προστασίας σε σχέση με τον σεβασμό των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας εν γένει.

37 Κατ' αρχάς, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 17 της οδηγίας 2004/48, τα μέτρα αποκαταστάσεως που αυτή προβλέπει πρέπει να προσδιορίζονται σε κάθε περίπτωση κατά τρόπον ώστε να λαμβάνονται δεόντως υπόψη τα ειδικά χαρακτηριστικά της περιπτώσεως αυτής.

38 Ακολούθως, η αιτιολογική σκέψη 26 της εν λόγω οδηγίας διαλαμβάνει ότι ο σκοπός της αποκαταστάσεως δεν είναι να θεσπιστεί υποχρέωση καταβολής αποζημιώσεως τιμωρητικού χαρακτήρα.

39 Τέλος, το άρθρο 13, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/48 διευκρινίζει ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αρμόδιες δικαστικές αρχές, κατόπιν αιτήσεως του ζημιωθέντος, να καταδικάζουν τον παραβάτη να καταβάλει στον δικαιούχο του δικαιώματος αποζημίωση αντίστοιχη προς την πραγματική ζημία που αυτός υπέστη εξαιτίας της προσβολής του δικαιώματός του.

40 Υπό τις περιστάσεις αυτές, βάσει του άρθρου 94 του κανονισμού 2100/94 δεν μπορεί να υποχρεωθεί ο παραβάτης στην καταβολή ενός κατ' αποκοπήν συμπληρωματικού ποσού αποτρεπτικού χαρακτήρα, όπως αυτό που περιγράφει το αιτούν δικαστήριο, δεδομένου ότι ένα τέτοιο συμπληρωματικό ποσό δεν αντιστοιχεί κατ' ανάγκην στη ζημία που υπέστη ο δικαιούχος της θιγείσας ποικιλίας, μολονότι η οδηγία 2004/48 δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να προβλέπουν πιο προστατευτικά μέτρα.

41 Ομοίως, το άρθρο αυτό δεν παρέχει τη δυνατότητα στον δικαιούχο του κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικής ποικιλίας να ζητήσει την απόδοση του οφέλους και του πλουτισμού που αποκόμισε ο παραβάτης. Πράγματι, τόσο η εύλογη αποζημίωση όσο και το ποσό της αποκαταστάσεως που οφείλεται δυνάμει του άρθρου 94, παράγραφος 2, του κανονισμού 2100/94 πρέπει να καθορίζονται συναρτήσει της ζημίας που υπέστη ο ζημιωθείς και όχι συναρτήσει του οφέλους που αποκόμισε ο αυτουργός της παραβάσεως.

42 Μολονότι η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού κάνει λόγο περί «οφέλους που αποκόμισε ο παραβάτης», εντούτοις δεν προβλέπει ότι το όφελος αυτό πρέπει να συνεκτιμάται, καθαυτό, στην έκταση της οικονομικής αποκαταστάσεως που πράγματι αναγνωρίζεται στον δικαιούχο. Εξάλλου, πρέπει να τονιστεί ότι, όσον αφορά την απόδοση του οφέλους που αποκόμισε ο παραβάτης, το άρθρο 97 του κανονισμού 2100/94 παραπέμπει ρητώς στο εθνικό δίκαιο τω κρατών μελών.

43 Από τις ανωτέρω εκτιμήσεις συνάγεται ότι στο πρώτο, το πέμπτο, υπό β', και στο έκτο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 94 του κανονισμού 2100/94 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το δικαίωμα αποκαταστάσεως που αναγνωρίζει στον δικαιούχο θιγείσας φυτικής ποικιλίας εκτείνεται στο σύνολο της ζημίας που αυτός υπέστη, πλην όμως το άρθρο αυτό δεν μπορεί να αποτελέσει τη βάση για την επιδίκαση ενός κατ' αποκοπήν συμπληρωματικού ποσού αποτρεπτικού χαρακτήρα ούτε, συγκεκριμένα, τη βάση για την απόδοση του πλουτισμού και του οφέλους που αποκόμισε ο παραβάτης.

Όσον αφορά τα ερωτήματα σχετικά με τις παραμέτρους καθορισμού των αποζημιώσεων και των μέτρων αποκαταστάσεως που προβλέπει το άρθρο 94 του κανονισμού 2100/94

Επί της εύλογης αποζημιώσεως που προβλέπει το άρθρο 94, παράγραφος 1, του κανονισμού 2100/94

44 Με το δεύτερο και το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, ποια είναι τα κρίσιμα στοιχεία προκειμένου να υπολογιστεί η εύλογη αποζημίωση που προβλέπει το άρθρο 94, παράγραφος 1, του κανονισμού 2100/94. Ειδικότερα, ερωτά σε ποιον βαθμό πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ορισμένες ιδιαίτερες περιστάσεις για τον σκοπό αυτού του υπολογισμού.

45 Σκοπός της διατάξεως αυτής του κανονισμού 2100/94 είναι να αντισταθμιστεί το όφελος που αντλεί ο αυτουργός της παραβάσεως, το δε όφελος αυτό αντιστοιχεί στο ισόποσο της μη καταβληθείσας στον δικαιούχο οφειλόμενης αμοιβής (απόφαση της 5ης Ιουλίου 2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, σκέψη 40).

46 Το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι η διάταξη αυτή αποσκοπεί στην επανόρθωση της ζημίας που υφίσταται ο δικαιούχος της φυτικής ποικιλίας εναντίον του οποίου διαπράττεται παραβίαση (απόφαση της 5ης Ιουλίου 2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, σκέψη 36).

47 Ως εκ τούτου, προκειμένου να καθοριστεί η «εύλογη αποζημίωση», κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, πρέπει να ληφθεί ως βάση του υπολογισμού ποσό ισοδύναμο με την αμοιβή για την παραγωγή βάσει αδείας (απόφαση της 5ης Ιουλίου 2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, σκέψη 37).

48 Προς τούτο, προκειμένου να καθοριστεί το ύψος της εύλογης αποζημιώσεως που οφείλεται σε περίπτωση παραβάσεως, το ποσό της αμοιβής που θα οφειλόταν για τη βάσει αδείας παραγωγή της φυτικής ποικιλίας στην ίδια περιοχή, όπως προβλέπει το άρθρο 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 2100/94, θα συνιστούσε βεβαίως επαρκή βάση υπολογισμού.

49 Εντούτοις, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει εάν οι περιστάσεις που παραθέτει ειδικώς στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αντιστοιχούν σε αυτές της αμοιβής την οποία μπορεί να λάβει ως σημείο αναφοράς προκειμένου να καθοριστεί το ύψος της εύλογης αποζημιώσεως.

50 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να διευκρινιστεί ότι εναπόκειται επίσης στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει εάν πρέπει, ενδεχομένως, να αυξηθεί το ποσό της αμοιβής αναλόγως των περιστάσεων αυτών, λαμβανομένου υπόψη ότι εκάστη εξ αυτών μπορεί να συνεκτιμηθεί άπαξ μόνον, ειδάλλως παραβιάζεται η αρχή της αντικειμενικής και πλήρους αποκαταστάσεως, όπως αυτή απορρέει από το άρθρο 94 του κανονισμού 2100/94.

51 Εν πάση περιπτώσει, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι το άρθρο 94, παράγραφος 1, του κανονισμού 2100/94 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι περιορίζεται στην πρόβλεψη εύλογης αποζημιώσεως στην περίπτωση παράνομης χρήσεως φυτικής ποικιλίας, χωρίς ωστόσο να ρυθμίζει την αποκατάσταση περαιτέρω ζημίας, πλην της συνδεόμενης με τη μη καταβολή της εν λόγω εύλογης αποζημιώσεως, αποκλείοντας ως εκ τούτου από αυτήν την τελευταία τα γενόμενα έξοδα για τον έλεγχο του σεβασμού των δικαιωμάτων του δικαιούχου φυτικής ποικιλίας (βλ. απόφαση της 5ης Ιουλίου 2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, σκέψεις 50 και 51).

52 Από την ερμηνεία αυτή συνάγεται ότι η εύλογη αποζημίωση, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, καλύπτει τις ζημίες που συνδέονται στενά με τη μη καταβολή της αμοιβής αυτής.

53 Μεταξύ των ζημιών αυτών ενδέχεται να περιλαμβάνονται οι τόκοι υπερημερίας λόγω της εκπρόθεσμης καταβολής της αμοιβής που κανονικά οφείλεται, κατά μείζονα λόγο οσάκις πρόκειται για συμβατικό όρο τον οποίον συνετοί και επιμελείς αντισυμβαλλόμενοι θα είχαν προβλέψει, υπό την προϋπόθεση ότι η αμοιβή που λαμβάνεται ως σημείο αναφοράς δεν περιλαμβάνει τέτοιους τόκους.

54 Ως εκ τούτου, στο δεύτερο και το τρίτο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι ο όρος «εύλογη αποζημίωση» του άρθρου 94, παράγραφος 1, του κανονισμού 2100/94 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι καλύπτει, πέραν της καταβολής της συνήθους αμοιβής που θα οφειλόταν για τη βάσει αδείας παραγωγή στην ίδια περιοχή, το σύνολο των ζημιών που συνδέονται στενά με τη μη καταβολή της αμοιβής αυτής, στην οποία ενδέχεται να περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, η καταβολή τόκων υπερημερίας. Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να καθορίσει τις περιστάσεις που καθιστούν επιβεβλημένη την επαύξηση της εν λόγω αμοιβής, λαμβανομένου υπόψη ότι εκάστη εξ αυτών δεν μπορεί να συνεκτιμηθεί παρά μόνον άπαξ για τους σκοπούς του υπολογισμού του ύψους της εύλογης αποζημιώσεως.

Επί της αποκαταστάσεως της προκληθείσας ζημίας που προβλέπει το άρθρο 94, παράγραφος 2, του κανονισμού 2100/94

55 Με το τέταρτο, το πέμπτο, υπό α′ και γ′, το έβδομο, και το όγδοο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να γνωρίσει τα στοιχεία που είναι κρίσιμα για την εκτίμηση της οφειλόμενης συνεπείας της προκληθείσας ζημίας αποκαταστάσεως που προβλέπει το άρθρο 94, παράγραφος 2, του κανονισμού 2100/94. Ειδικότερα, ερωτά εάν το ποσό της αμοιβής που οφείλεται για τη βάσει αδείας παραγωγή στην ίδια περιοχή πρέπει να λαμβάνεται ως αφετηρία για τον υπολογισμό του ύψους της αποζημιώσεως που επιδικάζεται επί τη βάσει αυτή και εάν τα γενόμενα δικαστικά έξοδα στο πλαίσιο δίκης ασφαλιστικών μέτρων, καθώς και οι τυχόν εξωδικαστικές δαπάνες, μπορούν να περιληφθούν στο πλαίσιο της αποκαταστάσεως της ζημίας αυτής.

56 Όσον αφορά, πρώτον, την έκταση της αποκαταστάσεως αυτής, από τις σκέψεις 34 έως 44 της παρούσας αποφάσεως συνάγεται ότι το άρθρο 94 του κανονισμού 2100/94 αφορά την ολοσχερή και αντικειμενική αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη ο δικαιούχος της θιγείσας ποικιλίας. Προκειμένου να επιτύχει μια τέτοια αποκατάσταση, εναπόκειται σε αυτόν τον τελευταίο να προσκομίσει τα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η ζημία που υπέστη υπερβαίνει τα στοιχεία που καλύπτει η εύλογη αποζημίωση της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού.

57 Υπό την έννοια αυτή, το ύψος της συνήθους αμοιβής που οφείλεται για τη βάσει αδείας παραγωγή στην ίδια περιοχή δεν μπορεί να αποτελέσει per se τη βάση για την εκτίμηση της ζημίας αυτής. Πράγματι, μια τέτοια αμοιβή παρέχει τη δυνατότητα υπολογισμού της εύλογης αποζημιώσεως που προβλέπει το άρθρο 94, παράγραφος 1, του κανονισμού 2100/94 και δεν συνδέεται κατ' ανάγκην με τη ζημία που εξακολουθεί να μην έχει αποκατασταθεί.

58 Εν πάση περιπτώσει, πρέπει, αφενός, να υπομνησθεί ότι οι περιστάσεις που δικαιολογούσαν την επαύξηση της συνήθους αμοιβής η οποία οφείλεται για τη βάσει αδείας παραγωγή για τον υπολογισμό της εύλογης αποζημιώσεως δεν μπορούν να ληφθούν για δεύτερη φορά υπόψη στο πλαίσιο της αποζημιώσεως που προβλέπει το άρθρο 94, παράγραφος 2, του κανονισμού 2100/94.

59 Εναπόκειται, αφετέρου, στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει σε ποιον βαθμό οι ζημίες τις οποίες επικαλείται ο δικαιούχος της θιγείσας ποικιλίας μπορούν να αποδειχθούν επακριβώς ή εάν πρέπει να καθοριστεί ένα κατ' αποκοπήν ποσό το οποίο να αντιστοιχεί, στον μεγαλύτερο δυνατόν βαθμό, στην πραγματική έκταση των ζημιών αυτών. Στο πλαίσιο αυτό, είναι δυνατόν επί του ποσού της αποζημιώσεως να υπολογιστούν τόκοι υπερημερίας με το σύνηθες επιτόκιο, εάν τούτο παρίσταται αναγκαίο.

60 Δεύτερον, ως προς το ίδιο το περιεχόμενο της προς αποκατάσταση ζημίας, πρέπει να τονιστεί ότι το άρθρο 94 του κανονισμού 2100/94 δεν παρέχει καμία ένδειξη συναφώς. Εντούτοις, και ελλείψει αναλυτικότερων στοιχείων σε σχέση με το ισχύον στον τομέα αυτόν δίκαιο, πρέπει να τονιστεί ότι το άρθρο 14 της οδηγίας 2004/48 διευκρινίζει, κατ' ουσίαν, ότι ο ηττηθείς διάδικος φέρει κατ' αρχήν τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε ο νικήσας διάδικος.

61 Πάντως, αφενός, όσον αφορά τα έξοδα της δίκης των ασφαλιστικών μέτρων που προηγήθηκε της κύριας δίκης, από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως συνάγεται ότι ο ενάγων της κύριας δίκης καταδικάστηκε στα δικαστικά έξοδα. Ως εκ τούτου, τίποτα δεν εμποδίζει να μην προβλέπει η εθνική νομοθεσία την επιδίκαση των εξόδων αυτών στο πλαίσιο της εκτιμήσεως της προς αποκατάσταση ζημίας δυνάμει του άρθρου 94, παράγραφος 2, του κανονισμού 2100/94.

62 Αφετέρου, όσον αφορά τις εξωδικαστικές δαπάνες, οι οποίες συνδέονται μεταξύ άλλων με τον χρόνο που δαπάνησε ο ζημιωθείς προκειμένου να υπεραμυνθεί των δικαιωμάτων του, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το άρθρο 14 της οδηγίας 2004/48 σκοπό έχει να ενισχύσει το επίπεδο προστασίας της

διανοητικής ιδιοκτησίας, αποτρέποντας την αποθάρρυνση του ζημιωθέντος να κινήσει δικαστική διαδικασία για τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων του (βλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2015, Diageo Brands, C-681/13, EU:C:2015:471, σκέψη 77).

63 Υπό τις περιστάσεις αυτές, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει εάν το προβλέψιμο ύψος των δικαστικών εξόδων τα οποία είναι δυνατό να επιδικαστούν στον ζημιωθέντα μπορεί να τον αποτρέψει από το να προσφύγει στη δικαιοσύνη, λαμβανομένων υπόψη των ποσών που εξακολουθούν να τον επιβαρύνουν ως γενόμενες εξωδικαστικές δαπάνες, καθώς και της χρησιμότητάς τους για την κύρια αγωγή αποζημιώσεως.

64 Στο τέταρτο, το πέμπτο, υπό α′ και γ′, το έβδομο, και το όγδοο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 94, παράγραφος 2, του κανονισμού 2100/94 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το ύψος της ζημίας περί της οποίας διαλαμβάνει η διάταξη αυτή πρέπει να καθορίζεται συναρτήσει των συγκεκριμένων στοιχείων που προβάλλει συναφώς ο δικαιούχος της θιγείσας ποικιλίας, εν ανάγκη μέσω μιας κατ' αποκοπήν μεθόδου εάν τα εν λόγω στοιχεία δεν μπορούν να υπολογισθούν ποσοτικώς. Η διάταξη αυτή δεν απαγορεύει τον μη συνυπολογισμό στη ζημία αυτή των γενόμενων στο πλαίσιο μη ευδοκιμήσασας αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων δαπανών ούτε τη μη συνεκτίμηση των γενόμενων στο πλαίσιο της τακτικής δίκης εξωδικαστικών δαπανών. Η μη συνεκτίμηση των δαπανών αυτών υπόκειται, πάντως, στην προϋπόθεση ότι το ποσό των δικαστικών εξόδων που δύνανται να επιδικαστούν στον ζημιωθέντα δεν είναι τέτοιο ώστε να τον αποτρέπει από το να προσφύγει στη δικαιοσύνη, λαμβανομένων υπόψη των ποσών που εξακολουθεί να φέρει ως εξωδικαστικές δαπάνες, καθώς και της χρησιμότητάς τους για την κύρια αγωγή αποζημιώσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

65 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 94 του κανονισμού (ΕΚ) 2100/94 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουλίου 1994, για τα κοινοτικά δικαιώματα επί φυτικών ποικιλιών, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το δικαίωμα αποζημιώσεως που αναγνωρίζει στον δικαιούχο της θιγείσας φυτικής ποικιλίας, εκτείνεται στο σύνολο της ζημίας που αυτός υπέστη, πλην όμως το άρθρο αυτό δεν μπορεί να αποτελέσει τη βάση για την επιδίκαση ενός κατ' αποκοπήν συμπληρωματικού ποσού αποτρεπτικού χαρακτήρα ούτε, συγκεκριμένα, τη βάση για την απόδοση του πλουτισμού και του οφέλους που αποκόμισε ο παραβάτης.**

2) **Η έννοια της «εύλογης αποζημιώσεως», που προβλέπει το άρθρο 94, παράγραφος 1, του κανονισμού 2100/94, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι καλύπτει, πέραν της καταβολής της συνήθους αμοιβής που θα οφειλόταν για τη βάσει αδείας παραγωγή, το σύνολο των ζημιών που συνδέονται στενά με τη μη καταβολή της αμοιβής αυτής, στην οποία ενδέχεται να περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, η καταβολή τόκων υπερημερίας. Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να καθορίσει τις περιστάσεις που καθιστούν επιβεβλημένη την επαύξηση της εν λόγω αμοιβής, λαμβανομένου υπόψη ότι εκάστη εξ αυτών δεν μπορεί να συνεκτιμηθεί παρά μόνον άπαξ για τους σκοπούς του υπολογισμού του ύψους της εύλογης αποζημιώσεως.**

3) **Το άρθρο 94, παράγραφος 2, του κανονισμού 2100/94 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το ύψος της ζημίας περί της οποίας διαλαμβάνει η διάταξη αυτή πρέπει να καθορίζεται συναρτήσει των συγκεκριμένων στοιχείων που προβάλλει συναφώς ο δικαιούχος θιγείσας**

ποικιλίας, εν ανάγκη μέσω μιας κατ' αποκοπήν μεθόδου εάν τα εν λόγω στοιχεία δεν μπορούν να εκτιμηθούν ποσοτικώς. Η διάταξη αυτή δεν απαγορεύει τον μη συνυπολογισμό στη ζημία αυτή των γενόμενων στο πλαίσιο μη ευδοκιμήσασας αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων δαπανών ούτε τη μη συνεκτίμηση των γενόμενων στο πλαίσιο της τακτικής δίκης εξωδικαστικών δαπανών. Η μη συνεκτίμηση των δαπανών αυτών υπόκειται, πάντως, στην προϋπόθεση ότι το ποσό των δικαστικών εξόδων που δύνανται να επιδικαστούν στον ζημιωθέντα δεν είναι τέτοιο ώστε να τον αποτρέπει από το να προσφύγει στη δικαιοσύνη, λαμβανομένων υπόψη των ποσών που εξακολουθεί να φέρει ως εξωδικαστικές δαπάνες, καθώς και της χρησιμότητάς τους για την κύρια αγωγή αποζημιώσεως.

(υπογραφές)